

U14 Stopp avviklingen av demokratiet – styrk det!

Forslagsstiller: Tryggve Enoksen

Norge har flyttet mye demokratisk deltakelse og makt til byråkrati og overnasjonale organ gjennom de siste 30 år. Som eksempel på slik makt vil Troms SV vise til børsens makt og kontroll med kraftprisene samt NVE, Statkraft og Statnett sin makt over tildeling og utbygging av kraft og kraftnett.

I dag er det 71 direktorat med ca 80000 tilsatte som forvalter utstrakte rettigheter, makt og delegasjoner fra offentlige myndigheter. Eksempelvis tildeler Fiskeridirektoratet kvoter og rettigheter til rederier og fiskebåter. De dispenserer også fra fredningsbestemmelser og sitter med makt over utviklingen i lokalmiljø, kommuner og regioner. Dette gjør de på bakgrunn av delegasjon fra Storting og regjering.

Mens delegasjon i kommuner og fylker kan inndras med umiddelbar virkning er delegasjon fra Stortinget innbakt i lovene for direktoratenes saksfelt. Denne utviklingen må snues! Mens høyrepartiene peker på kommunesammenslåing som løsning på alle spørsmål angående statlige utgifter, hører vi aldri noe om besparelser på disse områdene.

Flere undersøkelser viser til at demokratisk forvaltning både er kostnadseffektiv og tillitsskapende. Som eksempel vil vi henvise til hvordan Mattilsynet har utviklet seg etter at lokale dyrevernsnemnder blei lagt ned i 1995.

Den norske veterinærforeningen skrev, i 2008, blant annet følgende i sitt hørings svar til forslaget om å flytte ansvaret for dyrevern fra lokale folkevalgte utvalg til Mattilsynet: «DNV frykter at en avvikling av Dyrevernnemndene, vil gi vesentlig mindre tilsyn for pengene. I høringsnotatet hevdes det at dette er en umoderne forvaltningsmodell, og det stilles spørsmål ved om dyrevern er så spesielt at det krever andre forvaltningsmodeller enn det som ellers er vanlig. DNV vil hevde at dyrevelferd er spesielt, fordi det inneholder viktige verdiskapende spørsmål som angår hele samfunnet. Nettopp derfor er kanskje modellen tvert imot framtidsrettet, lite byråkratisk og effektiv.»

Ettertidens erfaring har vist at DNV hadde rett. Til en høy pris har vi fått et byråkratisk organ med liten tillit hos befolkningen og som heller ikke greier å ivareta sine oppgaver. Det skyldes på manglende ressurser, mens ressursbruken har gått radikalt opp etter at de lokale nemndene blei avviklet.

I dag oppnevnes dyrevernnemndene av Mattilsynets regiondirektører etter innspill fra kommunene. Regiondirektørene kan fjerne medlemmer og velge nye dersom han ikke er fornøyd med vedkommende. Dagens ordning minner oss om hvordan «demokrati» fungerer i land vi ikke liker å sammenlikne oss med.

At direktoratene har fått stor makt over folk og samfunn er en side. En annen er hvordan kontrollen med organenes habilitet. I forbindelse med Epstein-filene er det kommet fokus på hvordan «gaver» fører til bindinger og gjenytelser. En må kunne spørre seg hvilke gjenytelser fiskeridirektoratet eller dens ansatte får for å gi snørabbekvoter verd 100 millioner til en båt om har fisket 36 kg reker?

- 41 Samtidig tildeler NVE gratis strømkvoter til selskap uten som beslaglegges for lang tid.
42 Eksempelvis har Aker fått tildelt 250 MW strøm til ammoniakkfabrikk i Narvik. Et prosjekt som
43 også et annet statlig direktorat, Statkraft, har vært med å utvikle. Nå ser det ut til at strømmen
44 skal brukes til datasenter i stedet. Her ser det øyensynlig ut til å være tvilsom
45 sammenblanding mellom felleskapets ressurser og direktoratenes forvaltning av disse.
- 46 Troms SV ber om at Stortinget oppnevner et utvalg som ser på direktoratenes forvaltning av
47 delegasjon både med hensyn til legitimitet og samfunnsmessig verdi og forankring.
- 48 Troms SV ber om at partiet setter på dagsorden forslag til hvordan man kan snu denne
49 utviklingen og tilbakeføre myndighet til lokalsamfunn, kommuner og fylker. Her må lover og
50 delegasjoner gjennomgås. Man må også se på hvorvidt det er økonomiske bindinger mellom
51 ansatte i direktoratene og selskap som blir tildelt samfunnets ressurser.